

XÂY DỰNG ĐÔ THỊ THÔNG MINH Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH: KẾT QUẢ VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

PHẠM NGỌC HÒA

TÓM TẮT

Xây dựng đô thị thông minh đã trở thành xu hướng phát triển của các nước trên thế giới. Thành phố Hồ Chí Minh cũng đang trong quá trình xây dựng đô thị thông minh, nhưng kết quả đạt được chưa thực sự tương xứng với tiềm năng và lợi thế của Thành phố. Do đó, việc thực hiện Đề án "Xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh trở thành đô thị thông minh giai đoạn 2017-2020, tầm nhìn 2030" là một bước đột phá trong đổi mới, được kỳ vọng sẽ giải quyết tốt những hạn chế, vướng mắc để Thành phố Hồ Chí Minh phát triển nhanh và bền vững hơn. Tuy nhiên, thực tiễn đang đặt ra nhiều vấn đề cho Thành phố Hồ Chí Minh phải giải quyết trong xây dựng đô thị thông minh.

Từ khóa: đô thị thông minh; xây dựng đô thị thông minh; Thành phố Hồ Chí Minh.

1. Kết quả bước đầu trong xây dựng đô thị thông minh ở Thành phố Hồ Chí Minh

Thành phố Hồ Chí Minh (TPHCM) có vị trí địa chính trị và địa kinh tế rất quan trọng, thuận lợi cho phát triển; với gần 10 triệu dân - thành phố là trung tâm của Nam bộ, là bản lề nối liền các tỉnh miền Tây Nam bộ giàu tiềm năng nông nghiệp và miền Đông Nam bộ giàu tiềm năng nông và công nghiệp; vừa có đất nội địa cách biên giới Campuchia chừng trăm ki lô mét, vừa có huyện Cần Giờ mở ra biển Đông với bờ biển gần trăm ki lô mét, có cảng biển, sân bay quốc tế, hệ thống giao thông kết nối thông suốt các tỉnh; là trung tâm của khu vực kinh tế trọng điểm hùng mạnh nhất nước.⁽¹⁾ Vị trí này giúp cho TPHCM trở thành đầu tàu phát triển kinh tế của cả nước. Những năm qua, Thành phố đã có các chương trình đột phá về chống kẹt xe, ngập nước, chỉnh trang đô thị... có cả những thành công lẫn hạn chế, khó khăn. Thành phố

đã xây dựng chiến lược phát triển kinh tế, xã hội, nghị quyết 5 năm, 10 năm nhưng rõ ràng nếu như có máy móc thiết bị công nghệ tin toán thì sẽ có tầm nhìn xa hơn. Đô thị thông minh chính là một trong những giải pháp phù hợp với xu hướng thế giới và thời đại cách mạng công nghiệp 4.0, giúp Thành phố thực hiện các chương trình đột phá hiệu quả hơn, giúp chính quyền xây dựng chiến lược phát triển một cách thông minh nhất, giúp Thành phố phát triển bền vững nhất. Thực vậy, khi hoàn thiện đô thị thông minh, chỉ cần với thiết bị điện tử cầm tay người dân TPHCM có thể dễ dàng lựa chọn dịch vụ y tế, giáo dục, vui chơi giải trí, biết được khu vực nào kẹt xe, ngập nước... để chủ động và tiết kiệm thời gian, có hướng di chuyển phù hợp.⁽²⁾

Để tiếp cận xu thế của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, TPHCM đang tập trung xây dựng chính quyền thông minh, thể hiện qua việc quy hoạch thông minh, điều hành thông minh. Mặt khác, Thành phố cũng cung cấp dịch vụ thôn

⁽¹⁾ Học viện Chính trị khu vực IV

⁽²⁾ Lê Học Lãnh Vân: "Đầu tàu Thành phố Hồ Chí Minh trong cuộc tăng tốc", *Thờn báo Kinh tế Sài Gòn*, số 18-2016, trang 62.

⁽³⁾ Trần Vĩnh Tuyền: "Dân lợi gì từ thành phố thông minh", *Báo Thanh niên*, Số 279, ngày 6-10-2017, trang 2-3.

minh, theo nhu cầu của xã hội, hỗ trợ cuộc sống cá nhân, gia đình và xã hội.⁽³⁾ Để hiện thực hóa điều đó, Thành phố đã đẩy mạnh việc ứng dụng công nghệ thông tin vào xây dựng chính quyền điện tử, cải cách thủ tục hành chính và liên thông trong điều hành quản lý giữa các đơn vị quản lý ở các lĩnh vực như: giao thông, y tế, môi trường, giáo dục... Chẳng hạn, Phòng Quản lý xuất nhập cảnh Công an TPHCM chính thức triển khai mô hình "Tờ khai hộ chiếu qua mạng" cho công dân. Còn Cục Hải quan Thành phố đã triển khai ứng dụng công nghệ thông tin trong các khâu nghiệp vụ, đó là việc tích hợp nhiều chương trình quản lý hiện đại.⁽⁴⁾ Vì vậy, đã rút ngắn thời gian thông quan, tạo thuận lợi tối đa cho người dân, doanh nghiệp và hành khách trong xuất nhập cảnh.

Theo Sở Thông tin và Truyền thông Thành phố cho biết, qua một năm triển khai Đề án "Xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh trở thành đô thị thông minh giai đoạn 2017 - 2020, tầm nhìn đến năm 2025", đã đạt được một số kết quả nhất định. Nhiều đơn vị, địa phương của Thành phố từng bước triển khai thí điểm mô hình đô thị thông minh. Tại Quận 1, đã thiết lập trung tâm điều hành tại trụ sở Ủy ban nhân dân, còn tại Ủy ban nhân dân Quận 12 cũng đang nâng cấp trung tâm chỉ huy hình ảnh thành trung tâm điều hành đô thị thông minh. Theo báo cáo của Sở Thông tin và Truyền thông, tình hình sử dụng dịch vụ công trực tuyến cấp quận, huyện trong năm 2017 có sự chuyển biến đáng khích

lệ, nếu như năm 2016, chỉ có 2.303 hồ sơ đến cửa quận, huyện thì năm 2017 lên đến 7.440 hồ sơ. Điển hình như trong lĩnh vực lao động, tất cả người dân, doanh nghiệp ở Quận 4 và quận Bình Tân đều làm thủ tục trực tuyến; quận Bình Thạnh đạt tỷ lệ 100% hồ sơ trực tuyến trên lĩnh vực kinh tế; quận Thủ Đức đạt 72% hồ sơ trực tuyến trên lĩnh vực đất đai - xây dựng. Có thể nói, việc triển khai "Hệ thống một cửa liên thông trong quản lý hồ sơ đất đai" với 52 loại thủ tục được xem là bước đột phá của Thành phố. Tính đến hết tháng 4-2018, hệ thống đã tiếp nhận hơn 865.000 hồ sơ nhà đất của người dân, riêng trong tháng 4-2018 là 6.386 hồ sơ và có 80% được giải quyết đúng hạn. Không những thế, hệ thống cho phép tích hợp với hệ thống một cửa điện tử (ISO điện tử tại đơn vị) để người dân dễ dàng biết được tình trạng hồ sơ xử lý thông qua tin nhắn, email và trang dịch vụ công Thành phố.⁽⁵⁾

Để xây dựng giao thông thông minh, Sở Giao thông vận tải Thành phố đã lắp đặt 14 bảng điện tử hiển thị các nội dung về tình hình giao thông, quy định về đảm bảo an toàn giao thông hoặc thông tin về việc cấm đường, phân luồng giao thông. Việc làm này, chính là tiền đề thực hiện triển khai hệ thống "giao thông thông minh" tại Thành phố trong thời gian tới. Chính mô hình giao thông thông minh sẽ giúp thay đổi cách quản lý bằng, biến tĩnh trên đường. Nếu trước đây muốn thay đổi tốc độ hoặc nội dung tuyên truyền thì đơn vị quản lý phải đi thay biển, còn hiện nay các biển đó được thay bằng sự điều

⁽³⁾ Hải Nam: "Thành phố Hồ Chí Minh phải trở thành đô thị thông minh", *Báo Thanh niên*, Số 149, ngày 29-5-2017, trang 4.

⁽⁴⁾ Lâm Quân: "Cần đột phá mạnh mẽ trong cải cách hành chính", *Hồ sơ sự kiện (Chuyên san của Tạp chí Cộng sản)*, số 382, ngày 10-9-2018, trang 30-31.

⁽⁵⁾ Trương Đức Thuận: "Hướng đi và những vấn đề cần giải quyết trong xây dựng đô thị thông minh ở Thành phố mang tên Bác", *Tạp chí Cộng sản (Chuyên đề cơ sở)*, số 6-2018, trang 87.

khuyến bởi trung tâm điều hành. Ngoài ra, Sở Giao thông vận tải Thành phố đã xây dựng hệ thống cảnh báo ngập, kẹt xe qua thiết bị điện tử. Một số quận, huyện như quận Bình Thạnh, Quận 7, Quận 9 hay huyện Nhà Bè đã triển khai phần mềm trực tuyến trong lĩnh vực quản lý trật tự đô thị trên thiết bị di động. Đây là hệ thống thông tin phản ánh tức thời các vi phạm trong lĩnh vực quản lý trật tự đô thị (gây ô nhiễm môi trường, lấn chiếm vỉa hè, lòng đường, xây dựng không phép, trái phép...) cho cơ quan nhà nước, nhằm hỗ trợ nhân viên tuần tra kiểm tra và cơ quan chức năng có trách nhiệm nắm bắt thông tin, kịp thời xử lý các vi phạm trật tự đô thị trên địa bàn mình quản lý thông qua hình ảnh, video ngay khi phát hiện vụ việc, kể cả không có đội tuần tra tại hiện trường.⁽⁶⁾ Nhờ đó, thời gian qua Thành phố đã xử lý nhiều vụ việc vi phạm an ninh trật tự, bắt giữ nhiều tội phạm nguy hiểm.

Trong xây dựng đô thị thông minh, Công ty trách nhiệm hữu hạn Một thành viên Thoát nước đô thị TPHCM đã lắp đặt 338 hố ga thông minh trên ba tuyến đường thường xuyên bị ngập và nhiều rác tồn đọng là: đường Trương Định (Quận 1-3), đường Lê Văn Thọ (quận Gò Vấp), đường Vĩnh Khánh (Quận 4). Hố ga mới có chức năng thu nước nhằm giảm ngập, chặn rác và đất đá chảy vào lòng cống, ngăn mùi hôi, sinh dặt trong lòng cống thoát ra mặt đường bằng hệ thống van một chiều (nước chảy vào và không tràn ra). Lưới chắn rác được thiết kế với mái dốc, đảm bảo an toàn giao thông, hạn chế

việc người dân tự ý làm đường dẫn xe từ lòng đường lên vỉa hè, gây cản trở thoát nước th rãnh dọc. Vì thiết kế kỹ thuật của hố ga thông minh vừa có thể thu nước đọng đứng và n nèn dù có rác ở miệng cống vẫn có thể thu nu bình thường. Mặt khác, miệng hố ga thông minh có diện tích thu nước gấp ba lần so v miệng hố ga cũ nên giúp thoát nước trên đườ và giảm ngập cục bộ nhanh hơn.⁽⁷⁾

Để hoàn thiện đô thị thông minh, TPHCM đã triển khai xây dựng kho dữ liệu dùng chung và phát triển hệ sinh thái dữ liệu mở tại Cơ viên phần mềm Quang Trung (trên cơ sở t hợp các dữ liệu hiện có của các sở, ngành Thành phố). Đồng thời, Thành phố đã vận hà Trung tâm điều hành đô thị thông minh Ủy ban nhân dân Thành phố (trên cơ sở t hợp thông tin từ các hệ thống camera hiện của Văn phòng Ủy ban nhân dân Thành p và các sở, ngành, các trung tâm; hệ thống li thông tổng đài khẩn cấp 113 - 114 - 115 và thống tiếp nhận, xử lý thông tin phản ánh cố hạ tầng kỹ thuật đô thị 1022 vào Trung t điều hành chung của Ủy ban nhân dân Thà phố). Mặt khác, Thành phố đã thành lập Phò mô phỏng dự báo kinh tế - xã hội của Thành p tại Viện Nghiên cứu phát triển Thành phố. Ng ra, Thành phố đã thành lập Công ty Cổ phần v hành Trung tâm An toàn thông tin Thành phố Có thể nói, việc thành lập Trung tâm An t thông tin là một nhiệm vụ vô cùng quan trọ

⁽⁷⁾ Kiên Cường: "TP.HCM sắp thay đại trà hố ga thông minh", *Pháp luật Thành phố Hồ Chí Minh*, ngày 20/12/2018, trang 8.
⁽⁸⁾ Đình Lý: "Đầu năm 2019, Thành phố Hồ Chí Minh đưa vào hành một số Trung tâm của Đề án đô thị thông minh" website: <https://www.hcmcpv.org.vn/tin-tuc/dau-nam-2019-tp-hcm-dua-vao-van-hanh-mot-so-trung-tam-cua-de-an-do-thi-thong-minh-1491849883>, truy cập ngày 18/12/2018.

⁽⁶⁾ Minh Quân: "Thành phố Hồ Chí Minh chờ đợi điện mạo của đô thị thông minh", từ website: <https://laodong.vn/kinh-te/thanh-pho-ho-chi-minh-cho-doi-dien-mao-cua-do-thi-thong-minh-631423.ldo>, truy cập ngày 20/12/2018.

ặc biệt là trong tình hình hết sức phức tạp như hiện nay.

2. Những vấn đề đặt ra cho Thành phố Hồ Chí Minh trong xây dựng đô thị thông minh

Một là, cơ chế, chính sách chưa cho phép thành phố thực sự khai thác và phát huy tối đa tiềm năng phát triển, phù hợp với điều kiện đặc thù của một đô thị đặc biệt trong vùng kinh tế trọng điểm phía Nam. Là một đô thị đặc biệt, nhưng với khuôn khổ chật hẹp và sự ràng buộc của mô hình tổ chức chính quyền hiện hữu, cơ chế quản lý điều hành bộc lộ nhiều bất cập khiến bước đi xây dựng đô thị thông minh dường như chậm lại. Bởi cơ chế chính sách vẫn “cái áo quá chật” để thu hút doanh nghiệp bên thế giới và khu vực đến Thành phố đầu tư. Bên cạnh đó, việc quản trị đô thị bao gồm công tác dự báo, quy hoạch và điều hành của Thành phố hiện còn bất cập.

Hai là, các chỉ số trụ cột thông minh của thành phố vẫn còn thua kém rất xa so với các nước trên thế giới và khu vực. Chẳng hạn, ở khu vực Đông Nam Á, thành phố Singapore và thành phố Kuala Lumpur (Malaysia) có chỉ số trụ cột thông minh cao hơn nhiều lần so với Thành phố Hồ Chí Minh. Điều này cho thấy tốc độ phát triển đô thị thông minh của Thành phố vẫn còn nhiều hạn chế, chưa đáp ứng được yêu cầu của các chuẩn đô thị thông minh trong khu vực và thế giới.⁽⁹⁾ Đây là trở ngại rất lớn cho Thành phố trong xây dựng đô thị thông minh, nếu không cải thiện các chỉ số trụ cột thông minh, Thành phố rất khó hoàn thiện mô hình đô thị thông minh trong thời gian tới.

Ba là, tính liên thông và đồng bộ giữa các dữ liệu liên quan trong xây dựng đô thị thông minh vẫn còn được lưu trữ một cách phân tán tại các đơn vị khác nhau và chất lượng dữ liệu cũng là một vấn đề. Chẳng hạn, thông tin về dân cư (dữ liệu dân cư), hiện đang do ngành công an quản lý. Cơ quan này chịu trách nhiệm việc làm căn cước công dân, chứng minh thư, hộ khẩu, đăng ký tạm trú... Trong khi đó, dữ liệu liên quan đến y tế (hồ sơ bác sĩ, bệnh nhân...) thuộc về từng cơ sở y tế và ngành y. Dữ liệu giáo dục (số giáo viên, học sinh, trường học...) thuộc về ngành giáo dục.⁽¹⁰⁾ Hệ quả của cách tổ chức này là tình trạng cát cứ và ít chịu chia sẻ dữ liệu, thậm chí giữa các cơ quan quản lý với nhau, việc “xin” dữ liệu, thông tin cũng rất khó khăn.

Bốn là, hệ thống cơ sở dữ liệu rất mỏng, phân tán, chưa số hóa trong khi tốc độ đô thị hóa diễn ra nhanh chóng làm hạn chế khả năng thông minh hóa công tác quy hoạch đô thị cũng như quản lý phát triển đô thị (quản lý đất đai, sử dụng đất, mạng lưới hạ tầng kỹ thuật, các dịch vụ hạ tầng...), trong khi thị trường các ứng dụng đô thị thông minh chưa phổ biến. Sản xuất phần cứng, phần mềm chuyên dụng trong nước chưa có định hướng rõ rệt. Vấn đề bảo đảm an ninh mạng, phương án dự phòng khi số hóa diện rộng còn bất cập. Mức độ sẵn sàng của nguồn nhân lực trong xây dựng đô thị thông minh còn hạn chế...

Năm là, trong quá trình phát triển mô hình đô thị thông minh, cho dù Thành phố có hệ thống công nghệ thông tin hoàn hảo và các sáng kiến

Nguyễn Trọng Hoài: “TP.HCM: đô thị thông minh cần cơ chế ‘biệt’”, *Báo tuổi trẻ*, ngày 24/11/2018, trang 7.

⁽¹⁰⁾ Nguyễn Quang Đồng: “Thành phố thông minh, thách thức thế chế hay là kỹ thuật?”, *Thời báo Kinh tế Sài Gòn*, số 48/2017, trang 20.

thông minh nhưng chưa chắc chắn đã là một thành phố sống tốt. Vì khi đó, công dân trong đô thị thông minh sẽ bị kiểm soát chặt chẽ, quyền riêng tư dễ bị vi phạm. Thêm vào đó, khả năng tiếp cận với các dữ liệu lớn và hệ thống xử lý trung tâm cũng đặt ra vấn đề phải đối mặt với tội phạm công nghệ cao hoặc khủng bố. Do vậy, Thành phố cần nâng động nhưng cũng thận trọng khi xây dựng đô thị thông minh. Bởi vì xây dựng đô thị thông minh về bản chất vẫn là làm quy hoạch, mà vấn đề của quy hoạch là mong muốn đô thị phát triển xanh và bền vững.

3. Một số giải pháp chủ yếu để hoàn thiện đô thị thông minh ở Thành phố Hồ Chí Minh

Thứ nhất, Thành phố Hồ Chí Minh cần xây dựng quy hoạch, chiến lược, công cụ, thể chế và chính sách để đề xuất với trung ương mô hình khu đô thị sáng tạo, khu đô thị thông minh mà TPHCM muốn xây dựng, hướng đến. Thành phố cần cụ thể hóa Nghị quyết số 54/2017/QH14 của Quốc hội ngày 24-11-2017 về việc thí điểm cơ chế, chính sách đặc thù phát triển đối với TPHCM để đẩy nhanh tiến độ thực hiện các dự án, giảm thiểu chi phí đầu tư, thu hút sự tham gia mạnh mẽ của các doanh nghiệp trong và ngoài nước. Để có nền tảng xây dựng đô thị thông minh, trước mắt, Thành phố cần hoàn thiện mô hình khu đô thị sáng tạo tại phía Đông (gồm Quận 2, Quận 9 và quận Thủ Đức) nhằm hình thành một hệ sinh thái, đẩy mạnh phong trào đổi mới sáng tạo, khai thác tiềm lực của cộng đồng trí thức trẻ Thành phố.

Thứ hai, Thành phố cần tăng cường thực hiện quản lý ngành và các dịch vụ thông minh. Để Thành phố Hồ Chí Minh trở thành đô thị thông

minh cần tăng cường sự tham gia của người dân đối với chính quyền đô thị, trong xây dựng chính quyền thông minh, người dân phải đồng tác giả, đồng thời tham gia giám sát thực hiện. Lấy sự phản hồi của người dân làm thước đo cho bộ máy chính quyền. Trước mắt, Thành phố tập trung xây dựng chính quyền điện tử, nói chia sẻ thông tin dữ liệu để gia tăng hiệu quả quản lý nhà nước. Bên cạnh đó, tăng cường tương tác giữa chính quyền và người dân, ưu tiên các tiện ích phục vụ cho người dân. Đồng thời, Thành phố nên là nhạc trưởng để điều phối bốn thành phần tham gia xây dựng một đô thị thông minh gồm chính quyền, doanh nghiệp, giới nghiên cứu và các nhà tài trợ quốc tế.

Thứ ba, Thành phố Hồ Chí Minh cần xây dựng cơ sở dữ liệu chung của Thành phố và sơ hạ tầng thông tin - viễn thông. Về cơ sở dữ liệu, do hệ thống công nghệ thông tin đã đi từng ngành xây dựng, do đó, trước mắt cần trung tâm xây dựng hệ thống cơ sở dữ liệu đi chung cho tất cả các ngành, lĩnh vực. Về hạ tầng thông tin - viễn thông, Thành phố cần kêu gọi các doanh nghiệp cùng tham gia xây dựng hạ tầng đô thị thông minh. Nhưng ưu tiên hàng đầu của Thành phố là phải xây dựng trung tâm dữ liệu dùng chung về hạ tầng đô thị, dân cư, quản lý đầu tư công, quản lý đất đai... Đây là điều kiện tiên quyết để triển khai thành công trung tâm điều hành đô thị thông minh, nơi sẽ khai thác các nguồn thông tin, dữ liệu hàng ngày của Thành phố Hồ Chí Minh trên các lĩnh vực, đó giúp ứng cứu, xử lý tình huống và giúp lãnh đạo các cấp điều hành một cách tổng thể.

Thứ tư, Thành phố Hồ Chí Minh cần xây dựng

trung tâm nghiên cứu mô phỏng dự báo xây dựng chiến lược phát triển kinh tế - xã hội. Để đảm bảo an toàn hoạt động cho các trung tâm này, cũng như các hoạt động khác của Thành phố khi đô thị thông minh hình thành, không thể thiếu việc đảm bảo an toàn bảo mật thông tin. Do đó, việc thành lập trung tâm an toàn thông tin là một nhiệm vụ vô cùng quan trọng, đặc biệt là trong tình hình mạng xã hội được sử dụng rộng rãi trong đời sống xã hội hiện nay. Do đó, Thành phố cần xây dựng trung tâm an toàn thông tin với các chuyên gia hàng đầu để kịp thời xử lý các sự cố không mong muốn xảy ra. Bên cạnh đó, các sở, ngành cần mời gọi các chuyên gia hàng đầu của Việt Nam và nước ngoài về an toàn thông tin cùng tham gia xây dựng đô thị thông minh.

Thứ năm, Trung ương cần có cơ chế đặc thù riêng cho TPHCM trong xây dựng đô thị thông minh, bởi những ràng buộc về pháp lý và các cơ chế, chính sách hiện nay đã không cho phép Thành phố thực hiện đô thị thông minh một cách có hiệu quả nhất. Do vậy, Trung ương cần có một cơ chế đặc thù về pháp lý, cũng như cơ chế tự chủ về tài chính để Thành phố thực hiện mục tiêu xây dựng đô thị thông minh trong thời gian sớm nhất. Mặt khác, đội ngũ cán bộ, công chức trong đô thị thông minh cũng cần phải được nâng chất, nâng tầm, những trường hợp không làm tốt nhiệm vụ phải bị loại khỏi bộ máy hành chính. Đồng thời, TPHCM cũng cần tạo điều kiện cho người dân tham gia tích cực vào quá trình giám sát, xây dựng và phát triển

đô thị thông minh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Kiên Cường: "TPHCM sắp thay đại trà hồ ga thông minh", Báo *Pháp luật Thành phố Hồ Chí Minh*, ngày 20/12/2018.
2. Nguyễn Quang Đông: "Thành phố thông minh, thách thức thể chế hay là kỹ thuật", *Thời báo Kinh tế Sài Gòn*, số 48/2017.
3. Lâm Quân: "Cần đột phá mạnh mẽ trong cải cách hành chính", *Hồ sơ tư liệu* (Chuyên san của Tạp chí *Cộng sản*), số 382, ngày 10/9/2018.
4. Nguyễn Trọng Hoà: "TPHCM: đô thị thông minh cần cơ chế đặc biệt", Báo *Tuổi trẻ*, ngày 24/11/2018.
5. Huỳnh Hoàng, Đức Nam: "Mong chờ một đô thị tri thức", Báo *Công an Thành phố Hồ Chí Minh*, ngày 15/12/2018.
6. Hải Nam: "Thành phố Hồ Chí Minh phải trở thành đô thị thông minh", Báo *Thanh niên*, Số 149, ngày 29/5/2017.
7. Trương Đức Thuận: "Hướng đi và những vấn đề cần giải quyết trong xây dựng đô thị thông minh ở Thành phố mang tên Bác", Tạp chí *Cộng sản* (*Chuyên đề cơ sở*), số 6/2018.
8. Lê Học Lãnh Vân: "Đầu tàu Thành phố Hồ Chí Minh trong cuộc tăng tốc", *Thời báo Kinh tế Sài Gòn*, số 18/2016.
9. Trần Vĩnh Tuyến: "Dân lợi gì từ thành phố thông minh", Báo *Thanh niên*, Số 279, ngày 6/10/2017.